

За наукові КАДРИ

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 5 (664).

СЕРЕДА.

15

СІЧНЯ

1961 року.

Ціна 2 коп.

Відповідно до програми досліджень космічного простору 12 лютого 1961 року в Радянському Союзі удосконалено багатоступінчасту ракету виведено на орбіту важкий штучний супутник Землі.

В той же день з цього супутника стартувала керована космічна ракета, яка вивела автоматичну міжпланетну станцію на траєкторію до планети Венера.

Автоматична міжпланетна станція досягне району планети Венера в другій половині травня 1961 року.

Основним завданням цього пуску є перевірка методів виведення космічного об'єкта на міжпланетну трасу, перевірка наддалекого радіозв'язку і керування космічною станцією, уточнення масштабу сонячної системи та проведення ряду фізичних досліджень у космосі.

Апаратура, встановлена на борту міжпланетної станції, працює нормально. Вага автоматичної міжпланетної станції становить 643,5 кілограма.

Радіопередачі з автоматичної міжпланетної станції провадяться на частоті 922,8 мегагерца за командами з Землі.

Автоматична міжпланетна станція несе вимпел з зображенням Державного герба СРСР.

(13 ПОВІДОМЛЕННЯ ТАРС)

ПАРТІЙНЕ ДОРУЧЕННЯ — ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ПОЛІТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

В резолюції XXI з'їзду КПРС на доповідь М. С. Хрущова сказано: «Обов'язок партійних організацій — виховувати наші кадри, всіх комуністів в душі високої вимогливості, відповідальності за доручену роботу, вірного служіння народові, справі комунізму».

Борючись за якісне зростання своїх рядів, партійна організація повинна виходити з того, що найважливішою якістю більшовика-ленінця — висока ідейність, принциповість, дисциплінованість, чесність у виконанні своїх обов'язків — не приходять самі по собі, а виховуються на практичній роботі.

Поряд з рядом інших заходів, величезне значення для ідейного виховання комуністів мають партійні доручення. Завдяки їм, члени і кандидати партії, молодь, в першу чергу, прилучаються до активної громадської діяльності, набувають організаторських навиків, розвивають в собі почуття відповідальності і обов'язку перед колективом.

Виходячи з цих міркувань, партійна організація історичного факультету, яка є одною з найбільших первинних організацій університету, планує і спрямовує свою роботу.

Ми можемо з цілковитою певністю назвати десятки прізвищ молодих комуністів, яких роками чуйно і вимогливо виховувала і вирощувала факультетська партійна організація. Це тт. Якупов, Дроздова, Кухта, Батуев, Мушта, Крантов, Березуцький, Шурапов, Дзис-Райко, Першина, Некрасов, Кашуба, Яровий, Нечитайло і багато інших.

Заслуженим авторитетом і любов'ю студентів і викладачів користується Назим Якупов, в минулому офіцер Радянської Армії, Герой Радянського Союзу. Нині він студент IV курсу, відмінник навчання, парторг групи і член партійного комітету університету, найактивніший учасник і ініціатор всіх громадсько-політичних заходів на факультеті.

Взірцем кращих якостей радянських студентів-комуністів є п'ятикурсники-дипломанти тт. Кухта і Батуев. При першому ж знайомстві з ними впадає в очі їх енергійність, чіткість, винятково сумлінне ставлення до своєї справи.

Позаминулого року тихого і скромного першокурсника Петю Крантова партійне бюро рекомендувало обрати парторгом курсу. Тов. Крантов виявився прекрасним організатором, добрим і чуйним товаришем. Зараз Петра Крантова обрано замісником секретаря комітету комсомолу університету.

Швидко зростає, ідейно загартовується молодий комуніст, відмінник II курсу О. Березуцький. В минулому він добре працював старостою курсу, а тепер у нього нове

партійне доручення — його обрано парторгом курсу. На цій роботі виявилися якості О. Березуцького — доброго організатора, сміливого й розумного вожака, який зумів підняти курс на боротьбу за найвищі показники.

Велике довір'я виявили комуністи історичного факультету до студента I курсу Готовського, обравши його до складу партійного бюро. Комуніст І. Готовський з честю виправдав це довір'я, він докладає всіх сил, щоб покращити спортивну роботу на факультеті, бере безпосередню участь у змаганнях, заохочує спортсменів істафаку до нових успіхів. Разом з тим він знаходить час і для роботи в редакційній колегії газети «Історик» і для того, щоб навчатися на «відмінно» і «добре».

Можна багато хорошого сказати про сумлінне виконання доручень членом партійного бюро факультету старшою лаборанткою тов. Дроздовою, редактором факультетської стінгазети тов. Шураповим, старшим агітатором будинку тов. Дзис-Райко, парторгом I курсу тов. Скрипником і багатьма іншими. В цілому це загін обдарованої й ініціативної полум'яної радянської молоді, гідної з честю замінити своїх старших товаришів на фронті ідейно-виховної боротьби.

Яскравим прикладом для виховання молодих комуністів є громадська діяльність наших старих членів КПРС тт. Леонова, Мамонтової, Свічарівської і ряду інших.

Так, І. Г. Леонов, керуючи роботою кафедри історії КПРС, яка є опорною в місті, разом з тим активно працює як член партійного комітету університету, сумлінно виконує почесні обов'язки депутата міської Ради і завжди знаходить час для великої виховної роботи серед студентів і молодих комуністів.

Велику допомогу партійній організації історичного факультету надає досвідчений партійний працівник Н. О. Мамонтова.

За прикладом старих комуністів добре виконують свої партійні обов'язки молодші товариші — агітатор тов. Яровий, який організовує цікаві політзаняття; налагодив роботу народної дружини тов. Некрасов; добре організувала роботу факультетської стінгазети комуністка тов. Першина.

Партійна організація факультету завжди акцентувала свою увагу на якісному рівні партійно-виховної роботи та на ідейному загартованні комуністів. Партбюро перевірило виконання партійних і службових обов'язків всіма членами партійної організації. Цьому важливому питанню були присвячені партзбори з порядком денним: «Про авангардну роль комуністів на факультеті». Партзбори дали

можливість позбавитися ряду недоліків у нашій роботі і привели до значних зрушень.

Поряд з позитивними прикладами політичного виховання і ідейного загартовування комуністів на основі партійних доручень є немало таких фактів, які зобов'язують партійну організацію факультету покращити роботу в цьому напрямі.

До недоліків роботи партійного бюро факультету слід віднести недостатнє використання великого досвіду партійної роботи наших старих комуністів-пенсіонерів тов. Гансова, Луньонка, Абрамовича, які могли б брати більш активну участь в партійному житті факультету. Недоліком є й те, що деякі комуністи не мають постійних партійних доручень. Так, тт. Синишин, Столярова, Фівейський, Дука лише інколи виконують окремі доручення, а деякі комуністи — члени загальноуніверситетських кафедр — тт. Голдовський, Шмаков, Ганевич, які могли б принести величезну користь нашому колективі, не мають на факультеті постійних доручень і бувають тут лише в дні партійних зборів.

Життя безупинно ставить перед нами все нові, серйозні і складні завдання. Щоб найкраще справлятися з ними, необхідно, щоб кожний комуніст включився в активну партійну діяльність. Це буде запорукою успіху в нашій спільній великій боротьбі.

П. ЧУХРИЙ,
секретар партбюро істафаку,
В. НЕМЧЕНКО,
член партбюро.

— Як ви пропагуєте матеріали та рішення січневих Пленумів ЦК КПРС та ЦК КП України? — з таким питанням ми звернулися до працівників кафедр університету.

Ось що нам відповіли

На кафедрі історії КПРС

Кафедра історії КПРС з метою більш глибокого вивчення і пропаганди матеріалів січневих Пленумів ЦК КПРС та ЦК КП України посилає своїх викладачів у райони області з лекціями та доповідями. В кабінеті історії КПРС намічено провести тематичні консультації по матеріалах Пленумів, а також ор-

ганізувати виставку. Всі викладачі використовуватимуть матеріали Пленумів у лекціях та під час семінарських занять. Намічено скласти методичну розробку по цих матеріалах для пропагандистів району, а також підготувати методичний посібник для студентів-заочників.

На кафедрі економічної географії

Кафедра економічної географії на спеціальному засіданні обговорила питання про пропаганду матеріалів та рішень січневого Пленуму ЦК КПРС. Вирішено включити матеріали січневого Пленуму ЦК КПРС в курси з економічної географії СРСР (на V курсі), економічного районування та до спецкурсу «Україна» і винести ці мате-

ріали на екзамен. Вирішено також включити матеріали Пленуму в лекції з економічної географії СРСР, географії сільського господарства, у спецкурс «Україна» на заочному відділі. Буде організовано 4-годинні практичні заняття по вивченню матеріалів та рішень січневого Пленуму ЦК КПРС.

Наш аспірантський агітколектив

Колектив агітаторів механіко-математичного факультету проводить агітаційну роботу з виборцями, які живуть в будинках №№ 36, 38 та 40 по вул. Баранова.

Агітколектив нашого факультету складається в основному з аспірантів. В цих будинках ми почали працювати в листопаді минулого року, під час підготовки до виборів народних суддів. Всі агітатори користуються авторитетом і повагою серед виборців. Особливо добре працюють тт. Симушевська, Луціна, Боровникова, Власенко та інші.

Зараз ми готуємося до виборів у місцеві Ради. В усіх будинках і квартирах наші агітатори провели бесіди про вибори, про січневий Пленум ЦК КПРС та Шосту сесію Верховної Ради СРСР. Зараз, згідно з планом агітпункту, ми надаємо допомогу у складанні та уточненні списків виборців.

П. ХРИСТИЧЕНКО,
член партійного бюро
механіко-математичного
факультету.

КОЛИ СЕСІЯ ЗАКІНЧЕНА

УСПІХИ ЩЕ НЕВЕЛИКІ

Нам приємно констатувати, що в порівнянні з минулим роком факультет прийшов до кінця зимової сесії з кращими результатами. Більшість студентів успішно склали сесію, а 30 з них стали відмінниками. Число боржників з 27,1 проц. в минулому році знизилось до 21 проц.

Чим пояснити наші, нехай ще невеликі успіхи?

Протягом семестру колектив факультету доклав чимало зусиль, щоб підвищити успішність на факультеті. Ще в листопаді місяці Вчена рада факультету поставила питання про підсилення індивідуальної роботи з студентами, про зміцнення дисципліни, про форму проведення заліків. Деяка частина студентів в попередні роки не одержувала заліків тому, що погано відвідувала заняття, не виконувала домашніх завдань, не своєчасно оформляла звіти про виконання лабораторних робіт, не готувалась до семінарських занять. Ліквідації цих хиб було приділено багато уваги в цьому навчальному році. Зокрема, партійне бюро організувало тижневі рейди перевірки відвідування занять. Дисциплінарні стягнення до по-

рушників дисципліни, а також організація відробок пропущених лабораторних, практичних та семінарських занять сприяли значному зменшенню числа не складених до початку екзаменаційної сесії заліків. В цьому році замість минулорічних 100 лише 28 студентів не склали заліків до кінця залікової сесії.

Рейди перевірки відвідування проводились протягом всього грудня місяця.

Значну роботу провела в цьому році комсомольська організація II курсу. Внаслідок цього студенти курсу найкраще на факультеті склали сесію. Тут 12 чоловік стали відмінниками.

Проте загальні результати сесії залишаються досить низькими. Більшість з тих студентів, які не склали заліків до кінця залікової сесії, не склали їх і до кінця екзаменів. Близько 30 студентів мають по 2 незадовільні оцінки. Звичайно, цього можна було б уникнути, якби викладачі факультету більше уваги приділяли індивідуальній роботі з студентами.

Доцент Д. ПОЛІЩУК,
декан фізичного факультету.

БУЛИ, НА ЖАЛЬ, І АНЕКДОТИ

Сесія пройшла в основному добре. Екзаменати з спеціальних предметів студенти нашого факультету склали на «відмінно» і «добре». Не гірші справи з іншими предметами, але не скрізь. На третьому курсі англійського відділу були такі скромні відповіді з історії Англії, а у деяких товаришів такі «красномовні» з зарубіжної літератури, що просто було соромно за них.

Студенти III курсу вирішили,

ДЕКІЛЬКА СЛІВ
ПРО АСПІРАНТІВ

Багато з наших аспірантів вважає, що в їх обов'язки входить лише праця над дисертацією та своєчасне складання кандидатської мінімуму. Інакше на це дивиться більшість аспірантів фізичного факультету.

Ось, наприклад, аспірант Сердюк, що навчається на кафедрі експериментальної фізики. Він член Товариства по розповсюдженню наукових та політичних знань. Прочитав не одну лекцію з питань кібернетики, напівпровідників і застосування їх в науці і техніці. Крім того, він багато працює з дипломантами та студентами молодших курсів.

Аспірант Романовський з кафедри молекулярної фізики — добрий агітатор.

Аспіранти Бугрієнко та Дроздов організували підготовчі курси для робітників судноремонтного заводу.

В громадській роботі беруть участь «молоді» аспіранти — Мохов, Мельничук, Прокопович, Конгуш та інші... але, на жаль, не всі. Є серед аспірантів факультету й такі, які уникають громадських доручень. Гадаємо, що зараз немає потреби називати їх прізвища і сподіваємось, що така потреба взагалі незабаром відпаде. Коли ж ні, тоді назвемо.

О. РАКИТЯНСЬКА,
аспірантка фізичного відділу.

очевидно, що знати англійську мову цілком досить для майбутніх викладачів, а знати історію того народу, мову якого вивчаєш, знати зарубіжну літературу, що є мінімумом для кожної культурної людини, — для них, третьокурсників, необов'язково.

Доцент Б. Я. Барська поставила на III курсі десять незадовільних оцінок. Студенти почали говорити, що у доцента якісь надзвичайні вимоги. Ми не приєднуємося до цих заяв. Ось зразок відповіді, за яку доцент поставила двійку. Судить самі, чи можна було поставити за неї якусь іншу оцінку.

Доцент: Розкажіть, будь ласка, як починається «Одісея».

Студент Письмиченко: Не пам'ятаю.

Доцент: Тоді згадайте, як вона закінчується.

Письмиченко: Ось кінець я забув!..

Доцент: Ну, тоді розкажіть хоча б який-небудь епізод.

Письмиченко плутано розповідає щось близьке до «Одісеї». Відповідь нагадує не стільки переказ тексту, скільки фантазії на гомерівські теми. Друге питання з літератури старого Риму.

Доцент: Що ви знаєте?

Письмиченко: Я Рим забув повторити.

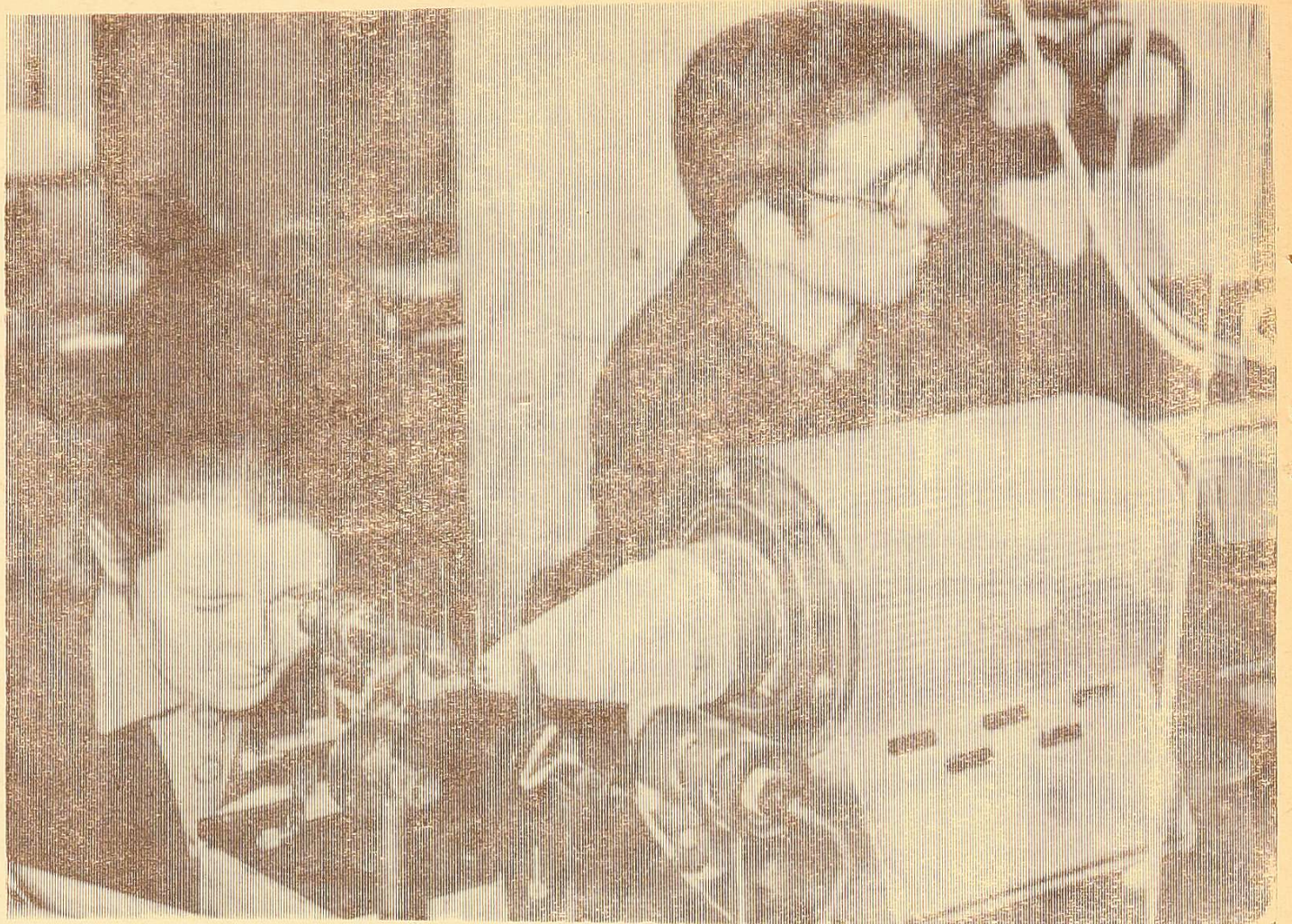
СЛОВО НЕ ГОРОБЕЦЬ

Тарас Бульба с презрением отверг свою старуху и сказал ей: — Поди прочь, старая!

Советская литература стала на очень юные свои ноги, но все-таки почву.

Русское национальное дерево береза, характерное своей листвою, было любимым деревом Есенина.

Рахметов, любимый герой Есенина, определил весь жизненный путь поэта.

Це фото, а також фото на 1 сторінці — з числа тих, що оздоблюють університетський стенд на виставці-огляді в Москві.

В Москві—
виставка-огляд університетських робіт

24 січня в Московському державному університеті відкрилася всесоюзна виставка-огляд університетських робіт, яка за рішенням Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти проводитиметься щороку. Виставка-огляд підведе підсумки науково-дослідної роботи студентів та аспірантів і виявить університети, які найбільш ефективно організовують участь студентів та аспірантів у науковій роботі.

5 кращих університетів, а також кращі індивідуальні роботи будуть відзначені наказом Міністерства та грамотами.

Всі роботи, подані на огляд, будуть передані висококваліфікованому журі, якому надано право рекомендувати на черговий всесоюзний конкурс ту чи іншу університетську роботу по 15 галузях науки і техніки для здобуття медалі.

В. ДЕБАСОВ.

На виставку-огляд цього року наш університет, крім стендових матеріалів, які ілюструють участь студентів в науковій роботі, подав 82 індивідуальні роботи студентів та аспірантів і 6 збірників. Добре представлені на цій виставці біологічний, фізичний та хімічний факультети університету. Значно гірше — філологічний та історичний факультети. Стенд університету гарно оформлений фотографіями, зробленими П. А. Дутком (дві з цих фотографій дивись на 1 та 2 сторінках).

В цьому році перед колективом нашого університету поставлене дуже відповідальне завдання — підвищити рівень науково-дослідної роботи студентів, ширше залучити їх до дослідницької роботи кафедр, до розробки конкретних проблем для потреб народного господарства.

К. А. ПОЗИГУН.

ДО ЗВІТНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Закінчено 22 роботи.

План підготовки дисертацій не виконано

Викладацький колектив факультету іноземних мов, виконуючи план науково-дослідної роботи на 1960 рік, закінчив 22 праці. З них значна частина опублікована в збірниках або видана на правах рукопису. Серед закінчених робіт є цінні підручники та навчальні посібники, наприклад, по розвиненню навиків усної мови (для студентів стаціонару та заочного відділу). В основному вони написані на іноземних мовах. Старший викладач О. П. Кибенко написала і надрукувала навчальний посібник з граматики німецької мови (II частини). Старші викладачі В. С. Кузнецова, Є. Л. Горфінкель та Т. О. Бровченко склали навчальний посібник на англійській мові на тему: «Поговоримо про семирічний план». В цьому посібнику наводяться найважливіші терміни в галузі індустріального та сільськогосподарського виробництва.

Група викладачів факультету в 1960 р. закінчила збірник «Матеріали по обміну навчально-методичним досвідом» (на допомогу студентам-заочникам факультету

іноземних мов). Цей збірник в якійсь мірі узагальнює досвід роботи на заочному відділі. Збірник дуже потрібний, бо методи викладання іноземних мов на заочному відділі до цього часу розроблені погано, і це є одною з причин низької успішності студентів-заочників. Збірник не розв'язує всіх методичних питань, але він подає схвальний відгук як з боку Міністерства освіти УРСР, так і з боку викладачів іноземних мов.

Викладачі С. Г. Рашковецька, Е. П. Зубовська, О. М. Проділайло опублікували в 1960 р. цінний навчальний посібник для учителів німецької мови. Посібник одержав схвальний відгук як з боку Міністерства освіти УРСР, так і з боку викладачів іноземних мов.

Добре те, що студенти факультету беруть участь в розробці наукової тематики. Успішно працювали в 1960 р. студенти В. Корбутов, З. Коломійцева, Л. Руденко, Л. Вінс.

Поряд з цим на факультеті ще дуже багато недоліків: план роботи над кандидатськими дисертаціями не виконаний, дисертації або

окремі їх розділи рідко обговорюються на кафедрах.

Є окремі викладачі, які зовсім не вели в 1960 р. наукової роботи. Це стосується тт. С. М. Ашпрової та А. Ф. Шубіної з кафедри англійської філології, Л. П. Сашко, Н. С. Плонської з кафедри іноземних мов та інших.

Бажано, щоб викладачі брали участь у складанні підручників для вищих та середніх шкіл. Тимчасом в 1960 р. лише 6 чоловік працювали над підручниками, які видаватимуться державним видавництвом України, а на факультеті — понад 50 викладачів і більшість з них з великим досвідом роботи.

Деканат факультету іноземних мов не зумів в 1960 р. мобілізувати професорсько-викладацький колектив на розв'язання актуальних питань методики викладання іноземних мов. Рівень науково-дослідної роботи повинен бути вищим.

Доцент Я. НЕЙДОРФ,
декан факультету
іноземних мов.

100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М. Д. ЗЕЛІНСЬКОГО

ВЕЛИКА ЛЮДИНА І ВЕЛИКИЙ ВЧЕНИЙ

Немає такого вченого-хіміка, який не позаздрив би Миколі Дмитровичу Зелінському. Перші наукові роботи цього титана наукової думки були надруковані в часи, коли жили і творили такі світоці, як Д. І. Менделєєв, О. М. Бутлеров. А останні роботи — тоді, коли Росія вже давно не називалася царською, а мала горде ім'я Радянської.

нафти шкідливих сіркових сполук та інш. Миколі Дмитровичу належить честь одержання синтетичного каучука, відомого під назвою «совпрена». Вчений увінчав своє ім'я винаходом протигазу. Його протигаз спас життя сотням і тисячам людей, одягнених у сірі солдатські шинелі. Тепер протигаз Зелінського знайшов своє застосування в промисловості. Ним

В 1918 році, коли молода країна Рад гостро відчувала нестачу бензину для авіації, Зелінський допоміг їй порадою перетворити в бензин запаси важких нафтових масел і мазутів, що їх багато скопичилося на волзьких пристанях.

Микола Дмитрович вніс великий вклад в таку важливу галузь хімічної науки, як виявлення складу і будови білкових речовин — основи життя на землі.

Список наукових робіт М. Д. Зелінського нараховує біля 600 назв.

Оцінюючи свій творчий шлях, вчений писав:

«Хімія часто обдаровувала мене великими насолодами пізнання ще не розгаданих таємниць природи. Вона дала мені можливість послужити людям, полегшити їх працю, позбавити їх деяких страждань, інколи — рятувати від загибелі».

Хай ці слова вкарбуються навки в серця тих молодих людей, які сьогодні стають або лише збираються стати на важку стежу науки.

А сам вчений, його ім'я, його справи, його полум'яний заклик: «Мир не може бути збережений ні добрими побажаннями, ні молитвами — його треба захищати активно і повсякчасно. І не відкладати — час не чекає!» — навечно будуть з нами.

Доцент О. СТЕПАНОВА.

М. Д. Зелінський — студент Новоросійського університету.

Микола Дмитрович народився в м. Тирасполі. Освіту він здобув у нашому місті, закінчивши Рішельєвський лицей, а потім — природничо-історичний відділ фізико-математичного факультету Одеського університету. Йому було в кого вчитися. О. О. Ковалевський, І. І. Мечников, В. В. Заленський, А. А. Веріго — ось прізвища, що прикрашали тоді список викладачів університету.

Можливо, саме ці люди сприяли розвиткові широких наукових інтересів молодого студента, який згодом, вже будучи великим вченим, закликав:

«Молода людина моєї країни! Оволодай усею широтою людських знань, не замикайся в одній вузькій спеціальності...».

Сам Зелінський, який зробив неціненні послуги органічній хімії, водночас займався питаннями біології, фізики, геохімії, медицини.

В 1884 році Микола Дмитрович закінчив університет. А через 7 років він вже був доктором наук. Причому, щоб пройти шлях від кандидата до доктора, йому вистачило двох років.

За час перебування в Одеському університеті (тобто до 1893 року) Микола Дмитрович зробив чимало в галузі хімії. Не обмежуючись лабораторними експериментами, він брав участь в експедиції О. О. Ковалевського по вивченню глибинних пластів Чорного моря, а разом з бактеріологом С. М. Брусиловичем довів, що на певних глибинах моря відбувається сірководне бродиння і виділення сірководню.

Особливості короткої газетної статті позбавляють нас можливості докладно розповісти про наукові роботи вченого, але найголовніші ми все ж наведемо. Так, Микола Дмитрович, багато років якого присвячені дослідженню виникнення нафти і способів її переробки, створив спосіб одержання каталітичного крекінг-бензину, а також розробив метод видалення з

користуються робітниками шкідливих для здоров'я професій. Він незамінний при пожежних і гірничо-рятувальних роботах.

М. Д. Зелінський — викладач Новоросійського університету.

Широко відзначаємо ювілей

За проханням університету Миська Рада депутатів трудящих переіменувала одну з вулиць міста в вулицю імені М. Д. Зелінського.

На будинку лабораторії органічної хімії ОДУ, в якому працював академік М. Д. Зелінський, і на будинку, де він жив, установлюються меморіальні дошки. Університет замовив велике погруддя М. Д. Зелінського, яке буде встановлене в хімічному корпусі.

4 ЛЮТОГО в Будинку політичної освіти відбувся вечір, присвячений пам'яті М. Д. Зелінського. Вечір було організовано хімічним факультетом університету, обласним відділом Всесоюзного хімічного товариства ім. Менделєєва

та секцією хімії при Товаристві по розповсюдженню наукових та політичних знань.

На заводах, в школах, в гуртожитках міста пройшли бесіди про життя та діяльність М. Д. Зелінського. Бесіди проводили викладачі університету, аспіранти, лаборанти, студенти. Дуже приємно, що студенти із КНР взяли активну участь у проведенні цих бесід і дуже успішно виступали на заводах міста.

Одночасно з цим співробітники університету опублікували ряд статей в газетах; доцент О. С. Степанова виступила по Одеському телебаченню з лекцією про творчий шлях видатного вченого.

Найближчим часом намічається

проведення студентського вечора, присвяченого пам'яті М. Д. Зелінського.

На початку квітня в університеті відбудеться наукова конференція, присвячена 100-річчю з дня народження М. Д. Зелінського. З доповідями на конференції виступлять наукові працівники Одеси, Москви, Ленінграда, Києва, Дніпропетровська, Тирасполя, та інших міст. Конференція буде знаменною подією в житті хіміків міста.

Одночасно намічається провести й студентську наукову конференцію.

Кіноаматори нашого університету вирішили створити в цьому році фільм про М. Д. Зелінського.

Д. Г. ЕЛЬКІН.

НОВІ ПРАЦІ НАШИХ ВЧЕНИХ

ЧИТАННЯ ДУМОК НА ВІДСТАНІ

Чи можна вгадати думки людей, що нас оточують, якщо ці думки не висловлено вголос?

В художній літературі ми знаходимо приклади угадування чужих думок, хоча, здавалося б, для цього ніяких даних немає.

В оповіданні Едгара По «Убивство на вулиці Морг» йде мова про цікавий випадок «читання» чужих думок на відстані.

«Якось увечері, — пише автор, — ми гуляли по надзвичайно довгій і надзвичайно брудній вулиці, недалеко від Пале-Рояля. Ми думали кожний про своє, і протягом чверті години ніхто з нас не промовив ні слова, як раптом Дюпен, ніби зненацька, сказав мені:

— Ну куди йому, такому замороженому. Краще б він спробував щастя в театрі «Варьете».

— Атож, — відповів я машинально. Я так замислився, що не відразу зрозумів, як вдало слова Дюпена співпали з моїми думками. Але тут же схаменувся, і подиву моему не було меж.

— Дюпен, — сказав я серйозно, — це вище мого розуміння. Скажу вам чесно: я вражений, я просто вухам своїм не вірю. Як могли ви здогадатися, що я думав про... — Тут я зупинився, щоб перевірити, чи справді він знає, про кого я думав.

...про Шантаньї, — закінчив він. — Чому ви запнулися? Ви говорили собі, що при його кволій будові нема чого йому лізти в трагічні актори.

Так, це й було предметом моїх роздумів».

У людей з забобонами з читанням думок часто буває зв'язана віра у схильність передрікати майбутні події, здатність до пророкування. Такий пророчий дар приписували у сиву давнину відомому грецькому філософові Сократу. Так, Сократ, як вважали його сучасники, передрік загибель афінського війська в Сіцилії.

Сеанси телепатії (читання думок на відстані), які часто влаштовуються в театрах і клубах, інтригують глядача своєю «загадковістю», що не вкладається в межі добре відомих йому фактів і законів природознавства.

Читання думок, у справжньому значенні цього слова, немає й бути не може. Те, що нам демонструють під цією назвою, або

включає в себе елементи фокусництва, або являє собою низку науково пояснених процесів, які мають лише певне відношення до угадування чужих думок.

Зупинимося на телепатії детальніше.

В основі «читання» думок на відстані іноді лежить загострення слуху, яке в деяких випадках спостерігається в глибокому гіпнозі. У деяких людей в стані сомнамбулізму іноді надзвичайно загострюється слух, — настільки, що їм стають доступними подразники мізерної сили, зовсім несприйнятні в стані неспання. Це підвищення слухової чутливості набуває особливо яскравого характеру, якщо спеціально навіюється гіпнозізом.

Загострення слуху в стані гіпнозу пояснюється явищем взаємної індукції, відкритим І. П. Павловим. Загальне гальмування великих півкуль, яке спостерігається в стані сну, викликає збудження слухових відділів кори. Ці відділи є вогнищами неспання, що сприймають подразники, які йдуть від гіпнотизера.

Ряд років тому автору цих рядків довелося спостерігати підлітка, у якого в стані сомнамбулізму мало місце виняткове загострення слуху: в глибокому гіпнозічному сні він в результаті спеціально зробленого навіяння відповідав на питання, які ставилися пошепки, незважаючи на те, що той, хто питав, перебував від випробуваного на відстані 10 метрів.

Вчений Азам спостерігав дівчину, яка в стані глибокого гіпнозу чула розмову на нижньому поверсі, сприймала цокання годинника на відстані 25 футів.

З такого роду явищами загострення слуху під впливом навіявання в глибокому гіпнозі нам інколи доводиться рахуватися у випадках «читання» думок на відстані. Телепат в таких випадках виступає не один, а разом з партнером.

Той, хто «вгадує» думки на відстані, знаходиться на сцені і перебуває в глибокому гіпнозічному сні, в якому зроблені відповідні навіювання. Його партнер в публіці. Він підходить до одного з глядачів, просить щось задумати і повідомити йому (нібито в порядку контролю). Потім, обернувшись обличчям до сцени, він, ледь-ледь ворухачи губами, повторює задумане декілька разів. Телепат, що знаходиться на сцені, чує і таким чином «вгадує» думку. Тут перед нами не вгадування думок на відстані, а майстерне використання загострення слуху, яке спостерігається в деяких випадках гіпнозічного сну.

Правда, було б неправильно пояснювати «читання» думок на відстані тільки цим.

В багатьох випадках телепатії ми маємо справу з дійсним угадуванням думок, в основі якого лежить сеченовський закон — «думка про рух є початком самого руху».

Про такі випадки багато цікавого повідомляє учень І. М. Сеченова П. А. Спіро, з ім'ям якого пов'язані експериментальні спроби розкрити механізм такого роду «читання» думок.

(Закінчення в наступному номері).

Сьогодні сонячне затемнення

Повне сонячне затемнення — це надзвичайно рідкісне явище. Подібного слід чекати десь років через 250.

Місяць стане між Сонцем і Землею о 9 год. 09 хв. На земну кулю в районі Біскайської затоки впаде місячна напівтінь. З швидкістю біля 1000 км/год. вона мчатиме по Землі через південь Франції, північну Італію, Югославію, Румунію, Болгарію. О 9 год. 47 хв. тінь перейде кордон нашої держави в районі Ізмаїлу, пролетить над територією Одеської області і помчить далі над Кримом, Ростовом-на-Дону, Сталінградом, Куйбишевом. О 13 год. 30 хв. вона сковзне з поверхні земної кулі в районі Єнісею.

В Одеській області смуга повного затемнення пройде через Ізмаїльський, південну частину Ренійського, Суворовського, Кілійського районів.

В Одесі о 9 год. 51 хв. в разі малохмарної погоди можна буде спостерігати, як на сонячний диск справа наповзе напівкругла тінь, яка буде повільно зростати, пересуваючись наліво. Об 11 год. 03 хв.

Сонце закритється знизу на 99,2%. Від нього залишиться лише тоненький серпик, обернений опуклістю догори. Потім цей серпик швидко обернеться опуклістю на право, тінь почне поволі сповзати з сонячного диска, і до 12 год. 22 хв. затемнення закінчиться.

Аматорські спостереження Сонця найкраще вести неозброєним оком, але обов'язково з допомогою зашкленого скла чи засвіченої і проявленої фотоплівки. Без фільтру дивитися на Сонце не можна ні в якому разі, бо є небезпека сильно зіпсувати зір.

Вивчення сонячної крони і м'якого й разом з тим яскравого ореолу навколо Сонця допоможе краще уявити фізичні процеси, що відбуваються як на поверхні, так і в надрах Сонця. Тому сонячне затемнення, яке ми спостерігали сьогодні, привернуло увагу не лише радянських, а й багатьох зарубіжних вчених. Майже всі радянські обсерваторії (в тому числі й Одеська) організували експедиції в район повної фази затемнення.

Ю. РУССО.

Своєчасні застережливі уваги Грицька Макогоненка напередодні неминучого сонячного затемнення

1. Зникнення денного світила з небозводу — не витівка легковажна, а лише один момент із суцільних буднів нашої сонячної системи.
2. Хто хоч на якусь мільйонну долю секунди здумає підмінити затемнене сонце, той передчасно згасне.
3. Прогуляники не повинні вважати, що світило записалося до їх веселої компанії.
4. На стипендію затемнення не впливає. Для цього є фактори важливіші.
5. Деканам (живим і ненародженим): зникнення сонця з неба, а студента з лекції — поняття не тотожні.
6. І десяти процентів сонячного диску вистачить, щоб осяяти шлях на лекції стопроцентній студентській масі.
7. Для студентів, що не ведуть конспектів, затемнення — найзручніший час для відвідування лекцій.
8. Хто з представників професорсько-викладацького складу не зуміє прочитати лекцію без найпотужнішого джерела світла, тому корисно звернутися до витворів людського генія, серед яких найзручнішим є так званий кишеньковий ліхтарик.
9. Профорг як світило — величина, значно менша за сонце.
10. Істотних змін в університетському (науковому, спортивному і т. д.) житті затемнення не викличе.
11. Хтось, може, захоче бути дотепним і порівняє повне згасання діяльності літературної студії університету з майбутнім затемненням, то він повинен пам'ятати, що перше триває роки, а останнє (як передбачає наука) набагато скороминучіше.
12. Ветеранам (і новачкам) художньої самодіяльності нічого побоюватись, що може померкнути слава університетської естради. Закони небесної механіки на неї не поширюються.
13. Астрономи можуть не спостерігати. Для них це не диво.

В. СОФОРЧУК.

ОГОЛОШЕННЯ

Ансамбль бандуристів ОДУ оголошує додатковий набір з числа викладачів, лаборантів, службовців та студентів 1—3 курсів (чоловіків).

Учасники ансамблю зможуть навчитись грати на бандурі, цимбалах, гусях, баянах (за вибором). Запис провадиться щоденно у секретаря профкому (вул. Петра Великого, 2).

Перше заняття відбудеться 21 лютого о 18 годині в аудиторії № 11 (вул. Пастера, 42, факультет іноземних мов).

Художня рада ансамблю

ШАХОВИЙ КЛУБ

В ЦІ дні, дні високого шахового накалу (тут і фініш XXVIII першості СРСР, в числі переможців якого ми раді вітати Юхима Геллера, в минулому лідера університетських шахістів, і першість університету, що недавно закінчилася, і командна першість факультетів ОДУ, і першість спортклубів вузів Одеси, яка відбудеться в березні, і наступний матч-реванш між Талем і Ботвинником), редакція нашої газети вирішила відкрити на своїх сторінках шаховий клуб. А оскільки гарті суперечки членів редколегії навколо назви клубу — чи то «Чотирьох коней», чи то «Прохідного пішака» — затяглися, то ми відкриваємо клуб сьогодні без вивіски. Покладаємось на наших читачів: може, вони нам підкажуть щось цікаве. Просимо, друзі, поміркуйте і напишіть нам. Тільки поскоріше. Бо ж де ви бачили клуб без вивіски?!

Крім дальшої розробки «плодотворної дебютної ідеї», клуб буде влаштовувати конкурси на розв'язання задач та етюдів, інформувати своїх членів як про шахове життя університету, так і про інші цікаві шахові події, публікувати кращі партії та закінчення тощо.

Відкриваючи клуб, ми попросили чемпіона університету Л. Чепурного нагадати новачкам про славні шахові традиції університету.

ІЗ КАЛЕЙДОСКОПА „ВСЕСВІТУ“

ВІРІШУЮТЬ КРОКОДИЛИ.

Політичних діячів малайської провінції Іпох, що бажають стати членами провінційного уряду, чекають досить серйозні випробування. За старовинною традицією, кандидати повинні переплисти ріку, в якій водяться крокодили. Звичайно, «хороший» кандидат перепливає річку щасливо — «виборці» допомагають йому, відганяючи крокодилів кийками. «Погані» ж мусять розраховувати на свої власні сили й нерідко такі «виборці» кладуть край не тільки їхній політичній кар'єрі...

«ЯЗИК МІЙ—ВОРОГ МІЙ».

В канадських газетах, що виходять французькою мовою, протягом одного місяця можна було прочитати такі «повідомлення»: «Він впав з тринадцятиметрової висоти, на щастя, на купу цегли» «Самовбивця п'ять разів стріляв у себе, але вже перший постріл був смертельним». «І чотири гектари жита попливло. Причиною цього була пожежа». «Після поховання виявилось, що небіжчика забули покласти в труну». Кажуть, нібито кількість передплатників на ці газети значно зросла.

У ОДЕСЬКОГО університету багаті шахові традиції. В стінах університету вчилися Юхим Геллер — досі єдиний гросмейстер на Україні, Володимир Токарев — єдиний майстер в Одесі, С. Н. Котлерман та Ю. Ю. Коган — найсильніші одеські кандидати у майстри. З стін університету вийшла ціла плеяда шахістів-розрядників — В. Расщепкін, О. Челомбитко, В. Головань, І. Галицький, П. Варбанець, В. Ситников, К. Нестеров та інші. І зараз серед студентів та співробітників університету багато сильних шахістів. Це А. Боровик, Б. Гусак, В. Кучеренко, В. Могильницький, В. Павлов, Г. Полікарпов, В. Семчишин, Б. Наврозов, М. Ширай, В. Якуб та інші. Є хороші шахістки й серед дівчат: Ступиченко, Гончар, Сапожнікова, Валенкер, Євдокімова.

Шаховий колектив університету відомий в Одесі як один з найсильніших. В недалекому минулому команда ОДУ неодноразово завойовувала почесне звання чемпіона серед вузів Одеси. В нинішньому році успіх університетської команди на першості вузів багато в чому залежатиме від організованості і від волі до перемоги наших шахістів та шахісток, а також від гри наших підшефних; юних шахістів з школи № 105, четверо з яких входять до складу нашої команди. І, звичайно, не в останню чергу успіх визначатиметься моральною підтримкою з боку «болільників».

*Клуб відкривається.
*Чемпіон розповідає.
*10 із 12! * пушена можливість.*Поміркуй, розв'яжи, посміхнись!

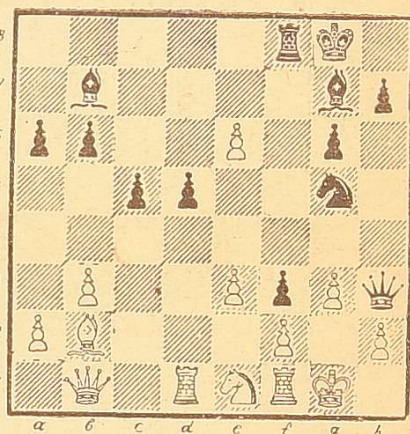
ОСТАННІМ часом, здається, жодна першість університету не проходила так напружено й гостро, як в цьому році. Турнір зібрав найсильніший склад учасників, і боротьба була дуже впертою.

Набравши 10 очок з 12 можливих, Чепурний другий рік підряд став чемпіоном університету. 2—5 місце розділили Полікарпов, Кучеренко, Павлов і Могильницький, які набрали по 8 1/2 очок.

Другорозрядники Кучеренко та Могильницький виконали норму І розряду.

До цієї позиції після 22 ходу білих: 22. е6 — прийшла партія Павлов—Чепурний із п'ятого туру останньої першості ОДУ.

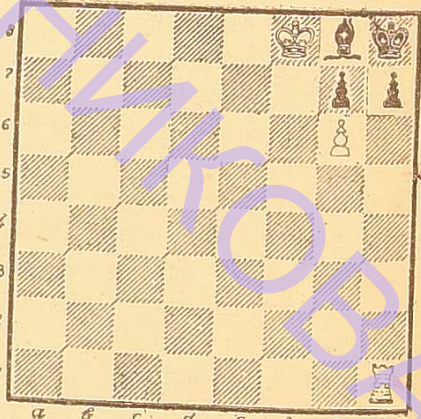
Партія продовжувалася: 22... К: е6, 23. С: g7 К: g7, 24. Фd3 Сс6, 25. Крh1 Тf5, 26. Тg1?? Ф: h2+.

Білі здалися через неминучість мату.

Продовжуючи 22...d4!, чорні могли б ефективно вирішити результат боротьби на свою користь. У білих немає задовільного захисту від загроз:

23... Фg2+!, 24. К:g2 Кh3+, 25. Крh1 fgX.

ЗАДАЧА № 1

Білі починають і дають мат за 2 ходи.

Відповіді надсилати до редакції газети «За наукові кадри». Прізвища тих, хто надішле правильні відповіді, будуть опубліковані в наступному випуску «Шахового клубу».

Редактор В. ФАЩЕНКО.